

Fra Klubbens besøg i Roskilde Kloster

mandag, den 27. august 2018

Roskilde Kloster ligger i Sankt Peders Stræde 8 i Roskilde. Klosteret ligger på historisk grund, idet der her i 1200-tallet lå et kloster for dominikanermunke, også kaldet "Sortebrødre", der var kommet til Roskilde i 1231. I årene derefter opførtes klosteret, hvis kirke blev meget besøgt af roskildeborgerne, for her prædikedes på dansk og ikke på latin som i domkirken. Dog kunne ikke alle komme i klosterkirken: Røvere og skarnsfolk var forment adgang. Det samme var kvinder. Det var jo et munkekloster.

Ved Reformationen blev klosteret mod behørig kvittering overdraget til kronen i september 1537. Klosteret med kirke blev beordret nedbrudt. Byggematerialerne blev anvendt til byggerier på egne herregårde, f.eks. Selsø og af lensmanden Mogens Godske til opførelse i 1565 af en mindre herregård, kaldet Sortebrødregaard, på Klostersets grund. Gårdens hovedhus udgør i dag Klosterets hovedbygning.

Sortebrødregaard handledes flere gang inden den i 1698 blev købt af 2 enker: Berte Skeel, enke efter generalløjtnant Niels Rosenkrantz, og Margrethe Uldfeld, enke efter generaladmiralløjtnant Niels Juel, med henblik på oprettelse af et protestantisk jomfrukloster for døtre af adelsmænd. Statutterne blev underskrevet af Christian V. den 18. april 1699. Statutterne er ændret flere gange, senest i 1974, hvor Roskilde Adelige Jomfrukloster og Odense Adelige Jomfrukloster blev fusioneret. Odense Adelige jomfrukloster er oprettet af Karen Brahe i 1716. Karen Brahe var en af danmarkshistoriens store kvindelige bogsamlere. Hendes uhyre værdifulde bogsamling er nu af sikkerhedsmæssige hensyn deponeret på Roskilde Biblioteker. Det kan benyttes af forskere, men er ikke alment tilgængeligt.

Efter fusionen betegnes Roskilde Kloster også Den Skeel-Juel-Brahe'ske Stiftelse. Der er ikke længere særlige krav til beboerne, der indgår i et attraktivt bofællesskab med 9 boliger til ældre medborgere.

Deltagerne i rundvisningen samledes i søndre sidefløj i klosterets kirke, hvor guiden, der bebor én af de 9 lejligheder, begyndte rundvisningen med en beretning om klosterets historie. Guiden opholdt sig en del ved altertavlen, der nederst indeholder et billedskærerarbejde med en fremstilling af Den sidste Nadver. Orglet fra 1857 var oprindeligt en 25-års jubilæumsgave til domorganist Hans Matthisson-Hansen og stod

oprindeligt i hans lejlighed. I 1998 blev det efter en restaurering opstillet i klosterkirken. I en niche hænger et krucifiks, der er skåret af kansler Johan Friis til Borreby og Hesselager med ”egen hånd”. I kirken, der er privat, afholdes af og til offentlige gudstjenester, normalt 1. søndag i måneden.

Fra kirken kom deltagerne ind i Klosterets festsal eller riddersal. Salens loft er enestående i Danmark. I loftet sidder nemlig 60 malerier fra 1700-tallet med motiver fra Det gamle og Det nye Testamente. I riddersalen og tilstødende stuer findes 150 malerier fra 1500 til 1700-tallet, især portrætter af betydelige personer fra Danmarkshistorien. Nævnes må de to stifterinder Berte Skeel og Margrethe Ulfeldt, samt Karen Brahe, der oprettede Odense Adelige Jomfrukloster. Endvidere generalløjtnant Niels Rosenkrantz, Anne Gøye, også en bogsamler, og Birgitte Gøye, der var gift med rigsråd, admiral Herluf Trolle. Portrættet af Birgitte Gøye er Klosterets ældste, fra omkring 1570.

I den ene ende af riddersalen, der alene oplyses med stearinlys, hænger to legemsstore portrætter af Christian V. (1646 – 1699) og dronning Charlotte Amalie (1650 – 1714) i store kraftigt dekorerede rammer. I den anden ende ved kaminen står til illustration af husholdningens størrelse i gamle dage en meget stor fiskegryde i blankpoleret kobber og minder om, at der var engang....

Enestående er også riddersalens gyldenlæders tapet. Det består af firkantede stykker gedeskind, der er presset ned over en træform og derved præget med især blomstermotiver. Til sidst blev skindstykkerne belagt med ægte bladguld og monteret.

I forbindelse med fusionen med Odense Adelige Jomfrukoster blev indrettet en stue ved siden af riddersalen til minde om Odense Klosters stifter: Karen Brahes stue. I stuen står bl. a. Karen Brahes lænestol. I stuen er også portrætmedailloner fra 1587 forestillende Frederik II og dronning Sophie. I stuen hænger også ”Nakkebølletæppet”. Tæppet er broderet 1589 af kvinderne i Fruerstuen på Nakkebølle på Sydfyn, og har hængt på Odense Kloster. På tæppet ses Eiler Brockenhus`s, Berthe Friis`s og Anne Billes våbener. -Til tæppet knytter sig en grim historie fra tiden om overtro hos høj og lav, endog meget høj. Ejeren af Nakkebølle, Eiler Brockenhus, blev i 1574 gift med Berthe Friis, med hvem han havde tre børn, hvoraf kun en nåede voksenalder. Berthe Friis døde 1582. Enkemanden ægtede 1584 Anne Bille. Anne Bille fødte mange børn, 12 eller 13, der dog alle var enten dødfødte eller som døde lige efter fødsel-

len. – En Christenze Kruckow, datter f Axel Nielsen Kruckow til Aarslevgaard, kom som ung i huset hos Berthe Friis. Christenze havde måske, da fru Berthe døde, forestillet sig muligheden af, at hun kunne efterfølge hende som frue på Nakkebølle. I hvert fald forlader Christenze gården, da Eiler Brockenhus bliver gift med Anne Bille.

Efterhånden går imidlertid rygterne og efter 11 – 12 år sættes en efterforskning i gang for at klarlægge om ikke den store børnedødelighed på Nakkebølle kunne skyldes trolddom. Dengang var der en almindelig fast tro på trolddoms- og forgørelseskunster, og kongen, Christian IV, var en af de mest overbeviste. Under efterforskningen finder man frem til et par kvinder, som blev brændt på bålet for trolddom. Bag disse to kvinder skulle dog stå netop Christenze Kruckow. Hun anklages dog ikke formelt endnu. Senere træffes hun i Ålborg, hvor hun sammen med en søster stifter et legat i 1615. Kort efter begynder rygterne igen at svirre om, at hun skulle have udøvet trolddom. Og så går det galt, og Christian IV griber ind i sagen i 1620. I Danmark var netop tilvejebragt et nyt lovgrundlag for den slags sager: Forordning af 12. oktober 1617 om troldfolk og deres medvidere. Dommen falder 9. juni 1621 og går ud på, at Christenze skal henrettes med sværd, (hun var jo adelig). Dommen eksekveres 26. juni 1621.

Så meget om Nakkebølletæppet. Efter denne illustration af livets farlighed i 1600-tallet på grund af tidens almindelige overbevisning, vendte deltagerne i rundvisningen tilbage til riddersalen, hvor vin og kage ventede.

Det blev en usædvanlig eftermiddag, hvor nogle forholdsvis få rum i Roskilde Kloster kunne give et spændende indblik i betydelige dele af Danmarks fortid.